

Якщо ж урахувати, що “під одним дахом” найчастіше проживало кілька поколінь однієї родини чи одружені брати, то коефіцієнт пересічного селянського домогосподарства складе 1,3 родини, тобто 10,4 особи. До цього слід додати десь по одному коморнику, підсусідку і челядину, тоді отримаємо щонайменше 11,5–12,5 осіб на окреме селянське домогосподарство.

Авторка розглядає такі демографічні чинники, як пошесті, голод, пожежі й татарські напади на Волинь. Втрати він останнього, на її думку, становили десь півмільйона виведених у ясир і вбитих під час нападів осіб. Підсумовуючи, дослідниця подає цифру 1,3 млн. осіб населення Волині на середину XVII ст., де близько 4 % припадало на шляхту (10,16% – разом із дворовою службою), трохи більше 20 % – на міщанство, піввідсотка – на духівництво і майже 70% – на селянство. І. Ворончук кваліфікує ці показники як “справжній демографічний бум”, за яким прийшло століття “катастрофічного зменшення чисельності населення” внаслідок подій, пов’язаних із Хмельниччиною та Руїною.

Вагому частину роботи становлять додатки, де в табличній формі подано основні демографічні дані, якими оперовано під час дослідження. До тексту підібрано численні ілюстрації – тогочасні малюнки на “демографічну тематику” (як-от, алегоричне зображення шлюбного союзу, “породілля з повитухами”, шляхетський маєток тощо, а також портрети окремих згадуваних у роботі осіб). Загалом, книжка справляє найпозитивніше враження і за змістом (як науковий доробок Авторки), і за формою (як конкретне поліграфічне втілення цього доробку).

Світлана ПОТАПЕНКО (Київ)

* * *

Горобець С., Ситий І. Чернігівщина козацька. Ройська сотня. Історія створення, населені пункти, сотенна старшина / Нац. акад. наук України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського [та ін.]. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 167 с. – ISBN 978-966-2646-32-0

Видання присвячене дослідженню історії Ройської сотні Чернігівського полку. Сотня з центром у селі Роїще вперше згадується в універсалі гетьмана І. Виговського від 11 лютого 1659 р. Хоча за непевними відомостями вона мала би ще існувати з 1648 р., а основу її території сформували землі, на яких ще від 1625 р. на підставі королівського привілею була осаджена чернігівська козацька хоругва. Ройська сотня проіснувала понад 120 років і припинила своє функціонування з ліквідацією Гетьманщини та козацького устрою.

Автори зазначають, що “пропонована робота являє собою один з перших кроків у напрямку дослідження сотні” (с. 4). У першому розділі книжки розглядаються питання про утворення сотні та формування її території (с. 5–22). Наступні розділи подають списки сотників, а також сотенної старшини: отаманів, писарів, осавулів, хорунжих. Вони супроводжуються біографічними довідками про кожну особу (с. 23–38). Далі докладно розглядається історія населених пунктів, що входили до складу сотні (с. 39–108). Для кожного поселення вказано час виникнення, хто був власником, кількість дворів, наявність церков, млинів, шкіл, шпиталів, шинків, приїжджих дворів. Також фіксуються основні

козацькі родини. Книгу доповнюють кілька схем і карт (с. 109–113). Серед джерел і літератури (с. 114–166) на особливу увагу заслуговують раніше неопубліковані матеріали зі збірок Чернігівського обласного історичного музею ім. В. Тарновського та з фондів Центрального державного історичного архіву України в Києві.

Зацікавлення дослідників генеалогії передовсім викличуть біограми сотників та інших представників сотенної старшини. Книга вводить у науковий обіг значний масив документальних матеріалів.

Андрій ГРЕЧИЛО (Львів)